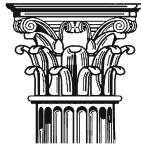

І С Т И Н И

ВЕРГІЛІЙ

ЕНЕЇДА

Харків
«ФОЛІО»
2017

КНИГА ПЕРША

Ратні боріння й героя вславляю, що перший із Трої,
Долею гнаний, прибув до Італії, в землі лавінські.
Довго всевишня по суші і морю ним кидала сила,
Бо невблаганна у гніві Юнона була безпощадна.
5 Досить натерпівся він у війні, поки місто поставив,
Переселивши у Лацій богів, звідки рід був латинський,
Родоначальники Альби й мури походили Рима.

Музо, про всі ті причини згадай нам, чию він образив
Волю божисту і що так царицю богів осмутило,
10 Що навіть мужа такого побожного змусила стільки
Витерпіть бід і пригод; чи такі вже боги невблаганні?

Місто старинне було, Карфаген, поселенці тірійські
Там оселились, далеко навпроти Італії й гирла
Тібру; було воно повне багатств і до бою завзяте.
15 Місто те, кажуть, Юнона найбільше з усіх полюбила,
Більше ніж Самос. Тут зброя її, тут її колісниця,
Тут, якщо доля дозволить, і влада над світом найвища
Має постати, — вона і тоді вже про це турбувалась.
Чула, одначе, нащадки такі із троянської крові
20 Вийдуть, що вирвуть колись із корінням твердині
тірійські,

Вийде й народ відтіля, цар могутній, в боях переможець,
Лівії всій на загибель: що нитку вже випряли парки.
З острахом, щоб не збулось це, Сатурнія ще й пригадала
Давню війну, що вела біля Трої за любих аргейців.
25 Ще не затерлись-бо в пам'яті й гніву причини, жорстокий
Біль не ушух, у серці десь тліли й про присуд Парсів
Згадка, і жаль за зневагу краси; й те ненависне плем'я,
Й шана, яку Ганімед тепер має. За все це горіла
Гнівом важким до троянців, що скрізь їх морями носило,
30 Тих, що данайці іще не добили й Ахілл невблаганний
Не докінчив. Не впускала їх довго у Ласій, і довгі
Роки ще, долею гнані, вони десь морями блукали.
Стільки зусиль було треба, щоб римський народ утворити!

Ледве земля сікулійська з очей у них зникнути встигла
35 Й спінені хвилі солоні вони уже різали міддю,
В серці своєму Юнона, предвічну ховаючи рану,
Так розважала: «То я, переможена, діло облишу
Вже розпочате? І не боронитиму я уступити
В край італійський цареві тевкрійців з тієї причини
40 Тільки, що фатум не хоче? Паллада могла чей спалити
Флот весь аргейців, а їх потопити у морі, хоч винен
Був лиш Ойлеїв Аякс біснуватий? Сама вона з хмари
Кинула Зевсів бистрий вогонь і розкидала судна,
Збурила хвилі вітрами й вогнем, що у грудях пробитих
45 Палахкотів, закурила й на скелю стрімку настромила.
Я ж, яка величаюся тим, що цариця я божа,
Зевсова жінка й сестра, із одним лише плем'ям воюю
Стільки вже років. Чи хто іще схоче вклонитись Юноні
І принести на жертovníку їй свою жертву благальну?»
50

Так розважала Юнона у серці, розлюченім гнівом,
І прибула в буревіїв країну, де Австер шаліє,
В землю еольську. Еол тут, в просторій печері замкнувши
Буйні вітри й буревії шумкі, владарює над ними,
В дуби заковує, в вежі саджає; вони ж із досади
55 Так у склепіннях гори гомонять, що аж гори лунають

Гомоном дужим. А зверху Еол, у твердині засівши,
Берло тримає в руках, і вгамовує буйність, і гнів їх
Здержує. А не робив би того, то моря всі, і землю,
Й небо високе б зірвали й світами несли буревії.

60 Батько могутній, проте, побоявся цього і в печерах
Темних замкнув їх, ще й гір нагромадив високих ізверху,
Й дав їх під владу царя, який за твердим би законом
Міцно тримать їх умів, попускаючи віжки, як треба.

Цими словами з благанням звернулась до нього Юнона:
65 «Батько богів, всього роду людського володар, Еоле,
Дав тобі владу вгамовувать хвилі, їх вітром здійсмати.
Плем'я, вороже мені, вже пливе по Тірренському морю
Й Трою везе до Італії й здоланих в битві пенатів.
Дай же силу вітрам, потопи кораблі їх в пучині
70 Чи розжени їх урозтіч, все море вкриваючи трупом.
Двічі по семеро німф є у мене, краси чарівної;
Найчарівніша на вроду, проте, серед них Дейопея, —
Шлюбом з тобою її поєднаю, признаю твоєю,
Щоб за велику цю послугу вічно жила біля тебе,
75 Хай ошчасливить тебе вона, батька, потомством хорощим».

В відповідь мовить Еол: «Твоя лиш турбота, царице,
Знати, чого побажать, а мені лише те, що велиш ти,
Треба здійснити. Цю владу мені ти даєш, та єднаєш
Ласку Юпітера, й змогу даєш на бенкетах бувати
80 Разом з богами, і робиш володарем хмар буревійних».

Так він промовивши, берло в руках обернув і ним збоку
Гримнув у гору порожню; й вітри, наче в лавах загони,
Мчаться туди, де їм вихід дали; й суходолом спочатку
Вихром гуляють, припали до моря, в основах ворущать.
85 Разом і Евр, і Нот полетіли, й на зливи багатий
Африк, і хвилі великі до берега котять. Лунають
Крики мужів, і линви скриплять. Несподівані хмари
Тевкрам і небо, і день уже з-перед очей виривають.
Ніч уже чорна на море злягла. Загриміло склепіння
90 Неба, і блискавки густо в ефірі мигають, кругом все

Смертю на місці мужам грозить очевидною. Зразу ж
Сили позбувся Еней, весь потом холодним облився;
Тяжко зітхає і, руки обидві до неба піднісши,
Мовить такими словами: «Сто раз щасливіші герої,
95 Що під високими мурами Трої їм вмерти судилось,
Перед очима батьків їх. О ти, наймужніший з данайців,
Сину Тідея, чом на Ілійських полях не загинув
Я від твоєї правиці? Чом дух не віддав, де суворий
Гектор поліг, повалений ратищем внука Еака,
100 Де Сарпедон ліг могутній і де Сімоєнтова хвиля
Стільки шоломів купає, й шитів, і трупів героїв!»

Ще він не вимовив слів цих, як з півночі вихор із свистом
Бурею злинув, вітрила ударив, зняв хвилю до неба.
Тріснули весла, судно закрутилось і стануло диба.
105 Ось насувається зверху гора водяна прямовисна;
Ті аж на гребні зависли, а тим, розступаючись, хвиля
Дно показала, а там і пісок з глибини вивертає.
Три кораблі здужав Нот і метнув їх на скелі підводні;
В хвилях вони там стирчать, — вітварями їх звуть італійці, —
110 Мов велетенський під плесом хребет. Три на скелі стрімчасті
Евр під мілини зіпхнув піскові, що аж жалко дивитись;
Прірву загачує ними, піском обгортає навколо.
Той корабель, що ним вірний Оронт із лікійцями їхав,
Перед очима Енея хвиля морська велетенська
115 Б'є у корму, і пірнув стрімголов, у безодню скотившись,
Збитий керманіч; аж тричі судном закрутила на місці
Хвиля рвучка, і бездонна пучина його поглинула.
Зрідка спливали в безмежнім просторі крутої безодні
Зброя мужів, і бервена, й багатства троянські на хвилях.
120 Вже і міцне Ільїонея судно, і героя Ахата,
Й те, що ним плинув Абант і що плинув Алет староденний,
Буря змогла; усі скріплення палуби зовсім ослабли,
Шпари відкрились і воду ворожу до себе приймають.

Але Нептун запримітив тим часом, що море заграло
125 І зашуміло могутнє, що пушено бурю й на дні вже